

Legacies of the Komsomol: Afterlife of the Leninist Communist Youth League and Contemporary State-Affiliated Youth Activism in Post-Soviet Belarus and Russia

Kristiina Silvan
Helsingfors: Helsingfors universitet 2022
Introduksjonskapittel på 114 sider og fire fagartikler. ISBN 9789516534780

Omtalt av **Håvard Bækken** [seniorforsker ved Institutt for forsvarsstudier, havbakken@mil.no]

Det er ikke alle avhandlinger som fortjener å anmeldes i et akademisk tidsskrift, men Kristiina Silvans analyser av ungdomspolitik i post-sovjetisk kontekst er en av dem. Samlet sett er avhandlingens fire artikler et interessant stykke forskning. Den trekker veksler både på politisk historie og områdestudier, og kildetilfanget er ditto bredt. Silvan skriver ryddig og godt, og bringer mye nytt til torgs. Dessuten setter den ferske doktoren et eksempel til etterfølgelse for hvordan man kan håndtere den særskilte sjangeren «kappe» for en artikkelbasert avhandling – der hun sirlig trekker linjer mellom avhandlingens deler og samvittighetsfullt knytter dem an til overordnede teoretiske og metodologiske problemstillinger. Til tross for kappens kvaliteter, er det likevel artiklene som er mest leseverdige fra et forskningsperspektiv og vil få mest oppmerksomhet i det kommende.

De to første av avhandlingens artikler bidrar til vår forståelse av overgangen mellom den sovjetiske og den post-sovjetiske tilstanden, særlig hva angår det skiftende forholdet mellom stat og samfunn. Mer konkret analyserer Silvan hvordan den kommunistiske ungdomsunionen Komsomol overlevde sin egen oppløsning i Sovjetunionens siste år og gjenoppsto i nye nasjonale former i delrepublikkene Russland og Belarus. Silvans kilder inkluderer «nytt» arkivmateriale og dessuten

©2022 Håvard Bækken. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), allowing third parties to copy and redistribute the material in any medium or format and to remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially, provided the original work is properly cited and states its license.

Citation: Bækken, H. (2022). *Legacies of the Komsomol: Afterlife of the Leninist Communist Youth League and Contemporary State-Affiliated Youth Activism in Post-Soviet Belarus and Russia*. *Nordisk Østforum*, 36, 221–223. <http://dx.doi.org/10.23865/moros.v36.5179>

intervjuer med de som den gang ledet organisasjonene. Silvan hevder at Komsomols transisjon har blitt feilrepresentert i tidligere forskning, og understreker at Komsomol aldri ble nedlagt på lavere nivå. Det er interessant å lese hvordan den russiske avdelingen til Komsomol så tydelig støttet opp under Jeltsins prosjekt allerede før Sovjetunionens oppløsning, og hvordan den omformet seg selv til en uavhengig og godt bemidlet aktør i et kapitalistisk samfunn. I den belarusiske sovjetrepublikken forholdt Komsomol seg annerledes til både moderparti og politisk reform, og arvtakere i det post-sovjetiske Belarus gikk gjennom ulike stadier hvor forholdet til både staten og samfunnet stadig måtte reforhandles.

I de siste to artiklene analyserer Silvan Komsomols arvtaker-organisasjoner (under ulike navn) i en nyere politisk kontekst (men før 24. februar 2022). Framfor å skrive en sammenhengende historie, gjør Silvan et hopp i tid og endrer sitt faglige perspektiv. Her er konteksten økende autoritær kontroll, og hun forsøker å forklare både statens og ungdommens motivasjon for å engasjere seg i regimetro aktivisme («compliant youth activism»). Fra statens side legger hun vekt på den diskursive konstruksjonen av ungdommen som «problematisk ressurs»: Ungdommen oppfattes å være nasjonenes framtid, men samtidig er den også en utfordrer til det bestående. Ungdomspolitikken sikter ikke minst på å forvalte og sikre denne problematiske ressursen for etter beste evne å reprodusere det politiske regimet. Hun parafaserer Graeme Gill, som hevder at hvis et autoritært regime lykkes i å etablere arenaer hvor befolkningens politiske engasjement kan få utløp i kontrollerte former, har det langt på vei sikret seg et langt liv.

Silvan vektlegger at etableringen av en helhetlig ungdomsunion først lykkes da Lukasjenko konsoliderte sitt politiske regime tidlig på 2000-tallet. Man kan kanskje like godt hevde at denne prosessen selv utgjorde en del av konsolideringen. For øvrig er jeg ikke helt overbevist av forfatterens påstand om at ungdomspolitikken alltid har til hensikt å «reprodusere» den eksisterende ordenen (s. 74). Faktisk utgjør ungdomspolitikken i disse landene kanskje selv et moteksempel: Utviklingen av «patriotisk oppfostring» som den nye gullstandarden i russisk (kanskje også belarusisk?) ungdomspolitikken på slutten av 1990-tallet var eksplisitt myntet på *endring*: Den var vel så mye reaksjonær som den var konservativ.

Silvan komplementerer den autoritære statens tilnærming med en analyse av ungdommens egen holdning til å delta i slike organisasjoner. Ikke overraskende gitt et nedenfra og opp-perspektiv, tar hun avstand fra alle forsøk i retning av å avfeie deltakerne som hjernevaskede. Hennes konklusjon er at også en regimetro form for aktivisme gir reell påvirkningskraft («empowerment») til deltakerne, og at de besitter en rekke ulike verktøy for å dreie aktivitet og ordskifte i sin retning, eventuelt delta selektivt, instrumentelt og etter eget forgodtbefinnende. Det er nettopp derfor, mener hun, at det fortjener å bli omtalt som aktivisme. Dette er utvilsomt viktige poeng, og bidrar inn i en voksende forskningslitteratur som belegger disse regimenenes problemer med å forme ungdommen i sitt bilde, til tross for iherdige forsøk. Samtidig impliserer konklusjonen også at disse regimene faktisk makter å

skape en form for sikkerhetsventil gjennom disse organisasjonene. I denne delen av avhandlingen savner jeg kanskje en tydeligere redegjørelse for de maktmidlene staten besitter for å kanalisere ungdom inn i denne typen organisasjoner. Formodentlig er undertrykking av alternative arenaer et sentralt premiss for disse organisasjonenes relative popularitet? En analyse av gulroten bør ikke glemme piskens tilstedeværelse.

Gjennom fire gode nærstudier kommer Silvan med innspill til viktige overordnede spørsmål hva angår stat-samfunnrelasjoner i endring og befolkningens strategier i politisk opprørt hav. Analysen er aktuell både i lys av protester i Belarus og pågående endringer i Russland. Ikke minst vil Silvans overordnede betraktninger være relevante i etterkrigs-diskusjonene om den russiske befolkningens ansvarliggjøring for krigens uhyrligheter i Ukraina. Og som hun påpeker selv: Nedslagsfeltet for forskning på autoritære ungdomsbevegelser strekker seg dessverre langt utenfor det post-sovjetiske domenet.

Avhandlingen ligger åpent tilgjengelig på nettsidene til universitet i Helsingfors.